

Polská jízda

Miloš Balabán

Před osmadvaceti lety bylo Polsko stejně jako dnes v centru mimořádné pozornosti. Jednání u kulatého stolu mezi do té doby absolutně vládnoucí komunistickou stranou a opoziční Solidaritou vyústilo v její faktické vítězství v tehdy ještě polosvobodných parlamentních volbách. A v srpnu stanul v čele nové vlády první nekomunistický premiér v celém sovětském bloku Tadeusz Mazowiecki.

V roce 2017 vidíme jiný obraz, vše je v jakoby obráceném gardu. Necelé dva roky od vítězných voleb směřuje vládnoucí neokonzervativní strana Právo a spravedlnost v čele s Jaroslawem Kaczyńským k nastolení absolutní moci jedné strany.

Po převzetí kontroly nad vládou, čistkách ve státních institucích, v armádě a v médiích došla řada i na justici. Nově přijaté zákony polským Sejmem o nejvyšším soudu a soudní radě by v podstatě zlikvidovaly nezávislost justice.

Dost možná jsme svědky pokusu o vznik neokorporativistického státu podle teorie německého sociologa Wolfganga Streecka, v němž budou vedle sebe spolupracovat držitelé velkého kapitálu, představitelé vlády, odborů i armády, jež budou držet „demokracii zkrátka“. V takové uspořádání vyústí podle Streecka hluboká krize kapitalismu, který se nachází ve svém konečném stadiu. Nastává tak příležitost pro silné vůdce a oligarchy, kteří nabídnou chudnoucím masám jistou, i když iluzorní, alternativu.

Odpor proti Kaczyńského záměru zvedl rozsáhlé protesty. Dochází i k tomu, že už neprotestuje pouze ono liberální „Polsko A“, ale i „Polsko B“, které dosud neokonzervativce podporovalo a které příliš neprofitovalo z polského hospodářského vzestupu. Bude zajímavé sledovat, jak se to odrazí v průzkumech veřejného mínění, kde zatím Kaczyńského Právo a spravedlnost nad oslabenou a rozklíženou opozicí vcelku výrazně vedlo.

Zřejmě i proto polský prezident Andrzej Duda včera oznámil, že hodlá využít své veto vůči kontroverzním zákonům, které prosadila jeho vlastní strana v obou parlamentních komorách. Rýsuje se tak střet mezi Dudou a jeho patronem Kaczyńským.

Evropa vývoj v Polsku pozorně sleduje. Ovšem kromě obligátního varování z Bruselu se zatím žádný z evropských politiků do přílišné kritiky polské vládní garnitury nehrne. Na obranu Polska se už naopak rezolutně postavil jeho nejbližší spojenec maďarský premiér Viktor Orbán, který má podobné spády jako Kaczyński. Úvahy o nějakém „trestání“ Polska ze strany EU tak nepřicházejí v úvahu. Polsko je ostatně až příliš důležitou zemí, nejen v Unii, ale i v NATO. Vzorně plní závazek vydávat dvě procenta na obranu a je jedním z nejvěrnějších spojenců USA, což doložila i nedávná návštěva Donalda Trumpa ve Varšavě a jeho aplaudovaný projev před vybraným publikem. Pro Kaczyńského určitě vítaný doping.

Jenže: zavírat po „tureckém způsobu“ obě oči před omezováním demokracie v Polsku by mohlo být dál velmi riskantní. Hlavně proto, že se zároveň oslabuje věrohodnost evropského poučování, co je pravá demokracie, jak tvoří součást základních hodnot a jak ji EU a NATO brání. Hlavně na východ od evropských hranic.

(Autor je bezpečnostní analytik)